

Skötselplan för naturreservatet Hallaböke och naturvårdsavtalet Hallaböke i Älmhults kommun

Innehållsförteckning

Beskrivningsdel	4
1. Syftet med reservatet	6
2. Administrativa data	7
3. Historisk markanvändning.....	8
4. Områdets bevarandevärden.....	9
4.1 Geovetenskapliga värden och förhållanden.....	9
4.2 Terrestra värden	9
4.3 Limniska värden	9
4.4 Kulturhistoriska värden.....	10
4.5 Friluftsliv	10
4.6 Anläggningar	11
5. Genomförda inventeringar och dokumentation.....	11
Plandel.....	12
6. Skötselområden	12
6.1 Bevarandemål för hela området	12
6.2 Generella riktlinjer och åtgärder för hela området.....	12
6.3 Skötselområden	14
7. Jakt och fiske.....	20
8. Bränder, storm, översvämningar, insekts-/svampangrepp...	20
9. Barnperspektivet.....	21
10. Utmärkning	21
11. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder	22
12. Förvaltning, tillsyn och uppföljning	22
Bilagor	23
2a. Skötselplanekarta	23

Beskrivningsdel

Hallaböke är ett större område med ädellövskog på en östsluttning med bitvis kraftig lutning mellan Hallaböke by och Helge å. Hallaböke by med hus och mindre gårdar ligger utmed landsvägen som går i nordsydlig riktning mellan byarna Hallaryd och Kornberga i norr, samt Brötan och Visseltofta i söder. Området är beläget i södra delen av Kronobergs län, på gränsen till Skåne län, och är en av länets större sammanhängande ädellövskogar.

Hallaböke har stora biologiska, landskapsmässiga och geologiska naturvärden med ett rikt fågel- och växtliv av bland annat kärlväxter samt intressant lav- och mossflora. Området har också stora friluftslivsvärden. Särskilt värdefullt är det genom sin kombination av gammal ädellövskog i omväxlande torra och fuktiga miljöer med ett stort inslag av källmiljöer. Vid inventering har många ovanliga arter hittats, där de flesta är knutna till de gamla lövskogsmiljöerna med bestånd av bokskog, och då främst till de gamla, senvuxna och/eller grova träden. Bok är det vanligaste trädslaget, men även ek, avenbok, ask, alm, al och andra trädslag förekommer.

De många stenmurarna och odlingsrösen, samt delar av skogsstrukturen, tyder på att området tidigare varit tämligen öppet med trädklädda betesmarker samt ängar i de blöta delarna. Närheten till Helge å med dess vattenområden och kringliggande öppna fuktängar bidrar också till att höja naturvärdena.

Två mindre bäckar i den sydliga delen rinner samman i ett alkärr. De skogsbevuxna bäckmiljöerna med klibbal, ask och alm utgör mycket värdefulla fuktiga miljöer. Här finns en särskilt rik mossflora med flera ovanliga arter, men även en skyddsvärd lav- och kärlväxtflora.

Naturreseptatet innehåller också barrsumpskog i norra delen samt områden med utvecklingsmark där gran ska avverkas för att ge plats åt ytterligare områden med lövskog.

Förutom de öppna markerna kring Helge å finns ett antal mindre åkrar samt några intressanta betesmarker i norra delen med bland annat riklig förekomst av granspira. Även orkidén Jungfru Marie nycklar växer här. I närheten av området, i fuktängar på den andra sidan av Helge å, finns den starkt hotade klockgentianan.

I Helge å finns en stor mångfald av biotoper och arter, och vattendraget räknas till en av länets artrikaste limniska miljöer.

I skötselplanen anges i förekommande fall rödlistekategori för arter som omfattas av Artdatabankens rödlista 2020. Den svenska rödlistan är ett mått på arters utdöenderisk i landet och kategorierna är följande:

NT = Nära hotad

VU = Sårbar

EN = Starkt hotad

CR = Akut hotad

Arter inom kategorierna VU, EN och CR omfattas av begreppet "hotade".

1. Syftet med reservatet

Enligt Länsstyrelsens beslut daterat den 20 februari 2019 med ärendenummer 511-5809-2017, bilaga 3, är syftet med reservatet att:

- bevara och utveckla ett område med ädellövskog och lövrik blandskog med ett stort inslag av äldre grova lövträd, hålträd och död ved samt en varierad och flerskiktad struktur så att den biologiska mångfalden bevaras och stärks,
- bevara mader med en naturlig hydrologi och öppen karaktär med ett stort värde för växt- och djurliv,
- mader och kringliggande vattenområden ska bidra till ett rikt fågelliv med lämpliga ostörda miljöer för häckning och födosök,
- det rörliga friluftslivet ska ges möjlighet till naturupplevelser under förutsättning att det inte påverkar naturvärdena negativt.

Syftet ska uppnås genom att:

- områdets skyddsvärda naturmiljöer bevaras genom föreskrifter som reglerar skogs- och jordbruk och olika typer av exploatering,
- områdets skogar får så långt som möjligt präglas av naturliga processer. Skogar ska restaureras för att utvecklas mot naturskog rik på lövträd. Gran begränsas och livsmiljöer kan nyskapas för att gynna skyddsvärda växter och djur,
- hydrologin återställs, maderna bibehålls öppna och igenvuxna mader röjs från uppväxande träd,
- lämpliga åtgärder för att främja upplevelsevärdena vidtas.

2. Administrativa data

Tabell 1. Administrativa data för naturreservatet. Arealer enligt Nationell Marktäckedata, (NMD).

Naturreservatets namn	Hallaböke
NVR-id	1124726
Län	Kronoberg
Kommun	Älmhult
Natura 2000-område	Området ingår inte i nätverket men kan komma att föreslås i framtiden.
Socken	Hallaryd
Lägesbeskrivning	4,5 km söder om Hallaryds kyrka och 20 km sydost om Älmhult
Centrumkoordinater	X 430684, Y: 6256569
Naturgeografisk region	11 Sydsvenska höglandets väst del
Huvudsaklig objektkategori	Ä, Ädellövskog
IUCN-kategori	IV, Habitat/Artskyddsområde
Fastigheter och ägarkategori	Brötan 1:16 Hallaböke 1:4 Hallaböke 1:21 Hallaböke 1:22 Hallaböke 1:20 Hallaböke 2:7 Hallaböke 4:1 Hallaböke 3:16 Hallaböke 1:26 Kornberga 1:3 Ulvberga 1:3 Samtliga fastigheter är privata
Servitut/rättigheter/ samfälligheter	Hallaböke S:1 -Vägar Brötan FS:1 -Samfällt fiske Ulvberga FS:1 -Samfällt fiske Officialservitut 07-HAL-23 -Färdselservitut Officialservitut 07-HAL-414 -Väg Officialservitut 07-HAL-419 -Vägar Avtalsservitut 07-IM2-74/10777.1 -Visst byggnadsförbund Avtalsservitut 0765IM-04/14224.1 - Kraftledning Ledningsrätt 0765-14/19.2 -Tele
Sakägare	Enligt bilaga 4
Areal	Totalareal: 121,2 hektar, varav 117,7 hektar landareal och 3,1 hektar vattenareal enligt NMD
Förvaltare	Länsstyrelsen i Kronobergs län

Tabell 2. Prioriterade bevarandevärden

Typ	Värde
Naturtyper	Ädellövskog, lövrik blandskog, och fuktäng i anslutning till Helge å
Strukturer	Gamla och grova lövträd av många trädslag, hålträd och död ved
Arter	Lunglav, bokvårtlav, bokkantlav, liten lundlav, Violettgåra porlav, rosa lundlav, liten ädellav, koralltaggsvamp, mindre hackspett.
Friluftsliv	Naturupplevelser i ett artrikt och vackert landskap

3. Historisk markanvändning

De många stenmurarna och odlingsrösen som vi ser idag, samt delar av skogsstrukturen, tyder på att området tidigare varit tämligen öppet med i huvudsak mer eller mindre trädklädda betesmarker på torra partier samt ängar i de blöta delarna.

På storskifteskartan för Hallaböke från 1818 samt laga skifteskartan för från 1856 syns att all mark inom reservatet var inägomark.

All inägomark betades sannolikt efter att utvalda partier slagits och skördats. Framför allt de blöta fuktängarna kring Helge å samt de mindre partierna av blöta stråk och vad som nu är alkärr inåt land slogs. Förmodligen gav fuktängarna den bästa skörden och på kartan från 1818 illustreras tre ängslador där. Eventuellt kan även andra delar än de mest fuktiga ha slagits, dock inte torrbackarna och de mer otillgängliga branta och blockiga delarna. Innan djuren släpptes här på sent bete gick de troligtvis på tidigt bete på utmarken i skogen väster om byn.

Brötan, byn som ligger i södra delen av reservatet, var fränstängslad från betesmarken i reservatet då det fanns en relativt stor åkermark där. En del av denna tidigare åkermark ingår i reservatets södra delar.

Stenmurarna och odlingsrösen tillkom efter att marken delats upp till respektive fastighet efter laga skiftet. Innan dess gick djuren fritt i områdena.

Tolkningen av kartorna visar att markerna inom reservatet troligen varit trädklädda under lång tid tillbaka, och att det därmed finns en värdefull trädkontinuitet i området, vilket även artrikedomen i området indikerar.

4. Områdets bevarandevärden

4.1 Geovetenskapliga värden och förhållanden

På naturreservatets västra sida går vägen mellan Hallaryd - Kornberga - Hallaböke - Brötan fram på en höjdsluttning. Byarna är grupperade kring denna väg och odlingsmarkerna ligger främst i den övre delen av sluttningen mot Helge å. Strukturen på odlingslandskapet är intressant och ses överskådligt från vägarna mot Kornberga kvarn och en utsiktspunkt vid Kornberga by. Åkrarna ligger på moränplataer eller i sänkor mellan kullar och är ibland terrasserade. Översilningsvattnet har i många fall blivit en gynnsam faktor för åkrarnas lokalisering. Vällagda stengärdesgårdar är vanliga och bebyggelsen vårdad.

Berggrunden består av gnejs.

4.2 Terrestra värden

Naturreservatets största naturvärden på land är knutna till ädellövskog med lång trädkontinuitet på en östsluttning med bitvis kraftig lutning ner mot Helge å.

Särskilt värdefullt är reservatet genom sin kombination av gammal ädellövskog i omväxlande torra, otillgängliga, branta och blockiga delar samt fuktiga miljöer med ett stort inslag av källor.

4.3 Limniska värden

I Helge å finns en stor mångfald av biotoper och arter, och vattendraget räknas till en av länets artrikaste limniska miljöer. Åns avrinningsområde är cirka 4 725 kvadratkilometer stort och är därmed ett av de största i södra Sverige. Källflödena ligger i Jönköpings län, i trakterna kring Rydaholm, nordväst om Alvesta. Ån rinner därifrån söderut genom Älmhult, Osby, Hässleholm och Kristianstad för att sedan mynna i Hanöbukten söder om Åhus. Möckelnområdet, där denna del av Helge å ingår, har i arbetet med miljömålet "Levande sjöar och vattendrag" pekats ut av Naturvårdsverket som ett nationellt särskilt värdefullt vatten. Värdena består i förekomst av bland annat tjockskalig målarmussla och andra arter av stormusslor samt mal, ål, bergsimpa och lake.

Ungefär två kilometer av den totalt cirka 20 mil långa ån flyter längs med naturreservatets östra sida. Efter forssträckor vid bland annat

Kornberga kvarn, norr om naturreservatet, får ån ett lugnt lopp och flyter ställvis genom flacka kärr, som ibland översvämmas. Vid stranden av ån håller is och översvämningar skogen borta och breda mader kantar ån. Här slogs förr vinterfoder till gårdarnas djur, lagrades i ängslador längs stranden och kördes hem med släde i vinterföre. Idag är mader och kringliggande vattenområden viktiga för fågellivet med ostörda miljöer för häckning och födosök. Exempel på fågelarter är strömstare, mindre hackspett och kungsfiskare. I översvämningsszonen utmed ån finns de sällsynta mossorna atlantsäckmossa, tandsäckmossa och hårklomossa. Här växer också hampflockel och safsa.

4.4 Kulturhistoriska värden

En fossil åkermark centralt i reservatet, på fastigheterna Hallaböke 2:7 och 3:16, finns registrerad som fornlämning.

I sydöstra delen nära Helge å, på fastigheten Brötan 1:16, finns det så kallade Jätteraset registrerat som en övrig kulturhistorisk lämning. Den beskrivs som en backsluttning med en mängd flyttblock. Om denna backe berättas att blocken kastats dit av en jätte, som bodde på andra sidan ån. Som tack för hjälpen med röjningen fick jätten en tunna korn av bönderna på Skånesidan, och av detta korn kokade han gröt i en stor grop som han grävde i marken på Skånesidan. Denna grop är en liten sjö som fortfarande kallas Gröthålan.

Norr om Jätteraset finns även tre lämningar i form av en stensatt tomt med jordkällare, ett grisabo samt en kallmurad bro.

4.5 Friluftsliv

4.5.1 Tillgänglighet

Området nås enkelt med bil från länsväg 574 som går mellan Hallaryd, Kornberga, Hallaböke och Brötan. Närmaste busshållplats finns med ett avstånd på en dryg mil i Delary, norr om reservatet, eller i Osby där även tågförbindelse finns, sydost om naturreservatet. Närboende i byarna Hallaböke och Kornberga når reservatet till fots eller med cykel.

4.5.2 Slitage och störningar

Riskerna för slitage och störningar bedöms som relativt små och förhoppningen är att området ska stärka sin attraktionskraft för besökare i och med bildandet av naturreservatet.

4.6 Anläggningar

Det finns inga byggnader eller anläggningar i området.

5. Genomförda inventeringar och dokumentation

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1989. Kronobergs Natur. Naturvårdsprogram för Kronobergs län. Områdesbeteckning: Nr 44 Helge å söder om Hallaryd.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1999. Områden av riksintresse för naturvård i G län. Områdesbeteckning: NRO07052.

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 2004. Lövskogar i Hallaböke, Älmhults kommun - en naturvärdesbedömning, ISSN 1103-8209, meddelande nr 2004:32.

Skogsstyrelsen distrikt Kronoberg, 1996. Nyckelbiotopsinventering.

Skogsstyrelsen distrikt Kronoberg, 2012 och 2017. Biotopskyddsområden.

Helgåns Vattenråd: <https://helgean.se/fakta/>

Riksantikvarieämbetets Fornsök, 2022:

<https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/4d4798a8-abdf-4cd9-8f08-8af478bd53a0>

<https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/7569d12b-8c1a-4fa4-abd0-cfc46213cc03>

Lantmäteriet: <https://historiskakartor.lantmateriet.se/>

Plandel

6. Skötselområden

Naturreservatet är indelat i fyra skötselområden. Utöver dessa fyra skötselområden finns en beskrivning av åtgärder för friluftslivet som kallas skötselområde fem. Vissa skötselområden är indelade i delområden, se skötselplanekartan sist i dokumentet. Av dessa skötselområden är det del av 1a och 2a som ingår i naturvårdsavtal, övriga ingår i naturreservatet.

6.1 Bevarandemål för hela området

Skogen ska ha en variation av trädslag, trädålder, skiktning och olikformighet i träd- och buskskikt. Det ska finnas gott om gamla, senvuxna, grova lövträd, vidkroniga träd, hamlade träd, hålträd och död ved i olika former och nedbrytningsstadier. För att ge området variation ska gläntor finnas i lövskogen. Luckor gynnar särskilt vissa lavar och vedinsekter.

Småskaliga naturliga processer som exempelvis trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom störningar som exempelvis insektsangrepp, översvämning, stormfällning eller brand ska påverka dynamik och struktur. Områden som idag domineras av gran ska vårdas i riktning mot naturskogar där löv och tall dominerar.

Det ska finnas väl utvecklade kantzoner och brynmiljöer både vid gränsen mellan odlingslandskap och skog samt vid vatten.

Främmande, invasiva eller expansiva arter ska inte finnas i området. Området ska ha en rik flora med kärlväxter, lavar och mossor med typiska arter för respektive naturtyp.

Området ska erbjuda besökare förutsättningar för naturupplevelser.

6.2 Generella riktlinjer och åtgärder för hela området

Skogar påverkade av skogsbruk ska restaureras för att utvecklas mot naturliga skogar, där också livsmiljöer kan nyskapas för att värna skyddsvärda arter. Följande skötselåtgärder får utföras i hela området:

- skapande av högstubbar, lågor och hålträd, uppläggning av grenar/stammar, inklusive död ved från områden utanför reservatet, i så kallade faunadepåer,
- flytt av vindfällan samt veteranisering och hamling av träd,
- skogsbete,
- hävd genom slåtter, betesdrift eller bränning,
- vid behov vindskydd och brunn för betesdjur samt stödutfodring,
- bekämpning av invasiva, främmande eller expansiva arter och, på mader och i gräsmark, igenväxningsvegetation,
- uppsättning av fågel-, fladdermus- och insektholkar,
- utsättning av i naturtyperna naturligt förekommande arter,
- skapande av jordblottor i solexponerade lägen för att gynna växt- och djurliv,
- hålla kantzoner och brynmiljöer väl utvecklade både vid skog och vatten,
- träd, buskar och sly på och intill stenmurar och stenrösen får tas bort så att objekten synliggörs och inte skadas samtidigt som naturvärden bevaras och gynnas,
- hydrologisk restaurering och biotopvård i vatten får göras. Restaurering av vattendrag och igenläggning av diken ska hanteras enligt regler om vattenverksamhet och kan därför kräva utredning i särskild ordning när samfällighet eller enskilda intressen kan påverkas. Även framtida åtgärder uppströms och nedströms naturreservatet för att uppnå god ekologisk och kemisk status i Helge å kan förbättra förutsättningarna för bevarandet av den biologiska mångfalden i naturreservatet.

Vid naturvårdsåtgärder ska lövträd generellt gynnas framför barrträd. Ädellöv, asp och sälg ska i sin tur gynnas framför övrigt löv. Särskilt värdefulla träd av alla trädslag gynnas genom frihuggning. Tall ska gynnas på bekostnad av gran. Gran som avverkas i samband med skötselåtgärder får vid behov tas ut. Död ved av övriga trädslag lämnas i naturreservatet. Ung bok som konkurrerar med andra naturvärden ska vid behov hållas efter.

För att ge området variation och ljusinsläpp får luckor/öppningar skapas i skogen. Det ger solexponerad ved vilket gynnar vissa arter, till exempel lunglav och vedinsekter.

Grenar och fallna träd som försvårar framkomligheten får vid behov flyttas till annan lämplig plats inom reservatet. I gräns mot tomter,

vägar och stigar ska det inte finnas hängande eller döda träd som kan utgöra fara. Vid fastighetsgränser kan också punktinsatser göras för att skapa lämplig täthet och avstånd mellan träd och gränser. Grenar som sträcker sig in över tomtmark kan vid behov beskäras.

6.3 Skötselområden

Tabell 3. Skötselområden

Typ av skötselområde	Antal delområden	Areal (ha)
1. Ädellövskog	4	70
2. Utvecklingsmark ädellövskog	2	28,9
3. Barrsumpskog	1	6,4
4. Öppen mark	4	20,9
5. Friluftsliv	-	-
Summa		126,2

Skötselområde 1: Ädellövskog (70 ha)

Beskrivning

Delområde 1A är ett större ädellövskogsområde där värdekärnorna domineras av bokskog i omväxlande torra och fuktiga miljöer med ett stort inslag av källmiljöer. De högsta naturvärdena är främst knuta till de äldre, senvuxna och knotiga träden. På dessa träd växer de rödlistade lavarna lunglav (NT), bokvårtlav (NT), bokkantlav (NT), liten lundlav (NT), violettgrå porlav (NT), rosa lundlav (VU) och liten ädellav (EN). Intressanta mossor som klippfrullania, platt fjädermossa och fällmossa finns också på de äldre träden.

Fältskiktet är i regel magert, särskilt i de äldre homogena delarna av bokskogen. I områden med mer blandat trädskikt finns blåbär, vitsippa, blåsippa, harsyra och ekorrbär. Av svamparter är koralltaggsvampen (NT) värd att nämna. Tillgången på död ved varierar, men överlag är mängden död ved liten. Förutom bok förekommer ek, alm, avenbok och ask, samt i de fuktiga partierna klibbal, asp och björk.

Det finns mindre hackspett (NT) i området.

Det stora antalet stenmurar och stenrösen vittnar om att huvuddelen av området varit betes- eller slåttermark.

Delområde 1B är ett ädellövskogsområde där ek dominerar.

Delområdena 1C inom ädellövskogen är blöta områden med värdefulla alkärr och bäckmiljöer. Mossfloran är särskilt rik i de fuktiga miljöerna med västlig husmossa och skuggmossa. Här finns även en skyddsvärd lav- och kärflora med brunpudrad nållav (NT) samt småvänderot (VU), dvärghäxört, skogsbingel och stinksyska.

Delområde 1D består i huvudsak av ung lövskog inom ett gammalt hägn för vildsvin. Inom en del av området finns en rest av en plantering från 2005 med hybridasp. Troligen planterades hybridasp inom hela delområdet, men på grund av bristfälligt underhåll av stängslet har endast en del av plantorna överlevt. Det finns även hassel, al och i norra delen äldre, gles lövskog.

Bevarandemål

Arealen ädellövskog inom naturtyperna näringsfattig bokskog (9110), näringsrik bokskog (9130) eller nordlig ädellövskog (9020) ska vara minst 70 hektar. Tall är ett värdefullt inslag där det förekommer. Gran finns bara undantagsvis. Skogarna har stor andel gamla och grova träd samt träd i de flesta åldersklasser. I skogarna finns tillgång på hålträd, stående och liggande multnande ved på land och i vattnet. Även i strandzonen finns gott om död ved.

Småskaliga naturliga processer som exempelvis trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom kraftigare störningar, exempelvis insektsangrepp, översvämning eller stormfällning ska påverka dynamik och struktur.

Hydrologin inom området ska bibehållas eller förbättras.

Området ska ha en rik kryptogam- och kärlväxtflora med typiska arter för respektive naturtyp.

Skötselåtgärder

För hela skötselområdet gäller att:

- vidkroniga eller grova träd får gynnas genom att inväxande träd fälls eller dödas genom exempelvis ringbarkning. Även yngre träd får gynnas på detta sätt för att öka mångfalden av naturligt förekommande träd och buskar eller för att nyskapa vidkroniga träd,
- veteranisering av icke skyddsvärda träd får göras,
- gran hålls efter.

Delområde 1A, där bokskogen dominerar, gynnas boken till förmån från övriga trädslag. Boken ska tillåtas bli äldre och det ska finnas föryngring i olika åldrar. Särskilt värdefulla träd av andra trädslag kan gynnas genom frihuggning.

Delområde 1B, där ek dominerar, får eken gynnas till förmån från övriga trädslag. För att gynna exempelvis enstaka grova ekar kan även yngre bokar dödas.

Delområde 1C, med bäckmiljöer och alkärr. Här ska vattenmiljöerna och hydrologin bibehållas eller vid behov restaureras om till exempel hydrologin är påverkad, genom dikning eller körskador. Gran ska hållas undan.

Delområde 1D består till viss del av hybridasp. Hybridasp är inte ett naturligt förekommande trädslag i den svenska floran. Det är sannolikt omöjligt att genom röjning eller avverkning utrota arten på det ungefär ett hektar stora område där den idag växer. Delområdet får därför genom naturlig succession övergå till ädellövsskog där skuggtåliga ädellövträd med tiden kan konkurrera ut hybrid Aspen. För att förhindra spridning kan träden ringbarkas och området betas. Inte mycket är känt om hybridasp som naturvårdsträd, men för fågellivet är den sannolikt jämförbar med vanlig asp och för trädlevande mossor och lavar kan den möjligen ha en viss potential.

Björk hålls undan till förmån för ädellövträd.

Skötselområde 2: Utvecklingsmark ädellövskog (28,9 ha)

Beskrivning

Delområdena 2A är områden med planterad gran som ska omföras till lövskog genom avverkningar. Senast år 2032 får gran avverkas och köras ut av ägaren inom fastigheten Hallaböke 4:1. Inom övriga områden får gran avverkas och köras ut till och med 2025.

Delområdena 2B består av avverkade granodlingar som ska omföras till lövskog. Eftersom några av områdena nyligen är avverkade, medan andra är avverkade lägre tillbaka i tiden, skiljer sig områdena mycket åt.

Bevarandemål

Samma som för skötselområde 1.

Skötselåtgärder

Inom delområdena 2A ska granen avverkas och köras ut. Områdena lämnas sedan till naturlig föryngring och kan vid behov röjas. Vid behov kan området planteras med ädellövträd och blommande och bärande buskar.

Inom delområdena 2B där granen är avverkad lämnas områdena till naturlig föryngring och kan sedan vid behov röjas. Vid behov kan området planteras med ädellövträd och blommande och bärande buskar.

Därefter samma skötselåtgärder som för skötselområde 1.

Skötselområde 3: Barrsumpskog (6,4 ha)

Beskrivning

Skötselområdet består av ett mindre område barrsumpskog i anslutning till den öppna marken med fuktängar vid Helge å, i norra delen av reservatet. Idag består området av ca 60% gran, 30% tall och 10% lövträd.

Bevarandemål

Skogen ska vara en lövrik barrsumpskog.

Småskaliga naturliga processer som exempelvis trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning, liksom störningar som exempelvis insektsangrepp, stormfällning och översvämning ska påverka dynamik och struktur.

Hydrologin ska vara naturlig och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan. Det ska finnas en variation i trädålder, skiktning och olikformighet i träd- och buskskikt och det ska finnas rikligt med gamla träd och död ved i olika former och nedbrytningsstadier.

Området ska vara artrikt med typiska arter för naturtypen.

Skötselåtgärder

- området ska i huvudsak utvecklas fritt med undantag för bete och hydrologisk restaurering som att diken får dämmas eller läggas igen. Träd får avverkas för att möjliggöra detta,

- inom en del av området, på fastigheten Hallaböke 4:1, får gran avverkas till och med 2032,
- granen hålls till en utbredning om maximalt 50%.

Skötselområde 4: Öppen mark (20,9 ha)

Beskrivning

Delområde 4A utgörs av fuktäng vid Helge å. Här är den starkt hotade klockgentianan (EN), som finns på andra sidan ån, målart. Området håller på att växa igen med framför allt pors och vide.

Delområde 4B är en före detta åkermark, som senast använts som betesmark. I den södra delen finns riklig förekomst av den rödlistade arten granspira (NT). Även orkidén Jungfru Marie nycklar växer här.

Delområde 4C är åkermark som senast brukas som betesmark till får.

Delområde 4D är en större åkermark som idag används till vallodling.

Bevarandemål

Delområde 4A med öppen fuktäng ska ha en naturlig hydrologi och det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande diken eller körspår som medför negativ påverkan.

Arealen öppna ytor ska bibehållas eller öka och brynmiljöerna ska hållas väl utvecklade. Bland annat ska pors och vide hållas nere genom slåtter, fräsning, bränning eller bete, till förmån för klockgentianan och andra fuktkrävande örter på öppna mader.

Området ska utgöra en biotop för typiska arter.

Delområde 4B ska hållas öppet och hävdas till förmån för bland annat granspiran.

Delområde 4C ska hållas öppet.

Delområde 4D ska hållas öppet.

Kantzoner och brynmiljöer inom samtliga områden ska vårdas och skötas så att de inte växer igen eller påverkar floran i de öppna ytorna negativt. Om det inte finns förutsättningar att hålla

delområde 4B-D öppna genom bete eller slåtter får områdena övergå till lövskog.

Skötselåtgärder

Delområde 4A ska restaureras och skötas för att bli en lämplig lokal för bland annat klockgentianan som finns tvärs över ån. Området kan återställas genom till exempel fräsning, bränning, slåtter och/eller betesdrift.

Biotopvård i vattnet får utföras.

Delområde 4B bör hållas öppet till förmån för granspira och andra naturvårdsarter som trivs i växelfuktig till blöt, hävdad gräsmark, och vilka gynnas av både bete och slåtter, allra helst tillsammans med bränning. Delområde 4A och 4B betas med fördel tillsammans.

Delområde 4C bör hållas öppet, helst genom bete.

Delområde 4D bör hållas öppet genom att det brukas som betes- eller åkermark utan konstgödsel eller bekämpningsmedel. Alternativt hålls området öppet genom slåtter, eller görs till en attraktiv miljö för bin och andra insekter, eller övergår till lövskog.

Inom delområdena B, C och D kan jordblottor i solexponerade lägen skapas för att gynna växt- och djurliv. Längs åkerkanterna ska det finnas solbelysta lövträd och blommande buskar.

Samtliga kantzoner ska skötas och brynmiljöer ska vårdas så att de hålls ljusöppna och inte påverkar floran negativt i de öppna ytorna.

Skötselområde 5: Friluftsliv

Beskrivning

Området saknar i nuläget anläggningar för friluftslivet. Eftersom reservatet är relativt stort, välarronderat och ligger i en del av länet där det i dagsläget saknas skyddade områden tillgängliga för det rörliga friluftslivet är det lämpligt att området tillgängliggörs genom till exempel skyltning, parkeringsplats och vandringsleder.

Bevarandemål

Reservatet ska vara lätt att hitta till samt spännande och intressant att röra sig inom. Det ska finnas såväl lättillgängliga delar som lite

mer svårtillgängliga, vildmarksbetonade, delar. Reservatet ska uppfattas som välkomnande med tydlig vägvisning och bra information.

Informationen i området ska vara lättillgänglig och bidra till att förhöja upplevelsen av besöket, genom att den är lättläst, fokuserar på upplevelser i området samt har informativa kartor. Informationen ska bidra till att syftet med områdesskyddet uppnås. Områdets friluftslivsanläggningar ska vara i gott skick och underlätta för besökarna.

Skötselåtgärder

- väganvisningsskyltar bör finnas vid infarter till länsväg 574, norr och söder om reservatet,
- rast- och eldplatser samt vindskydd får anläggas och ska vid behov underhållas,
- informationsskyltar om reservatet bör finnas vid eventuella rastplatser,
- parkeringsplats kan till exempel anläggas vid vägens slut på fastigheterna Kornberga 1:3 eller Hallaböke 3:16,
- strövstigar kan anläggas och markeras med exempelvis stolpar (markeras ej på träd),
- strövstigar ska inte anläggas närmare bostadshus än 50 meter,
- Länsstyrelsens hemsida ska ha god information om området,
- gränsmarkering av området ska ske.

7. Jakt och fiske

Enligt föreskrifterna är det förbjudet att jaga fågel, utfodra vilt, sätta upp saltsten för vilt på öppen mark eller anlägga åtel inom reservatet. Det är även förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd uppföra jakttorn utanför skogsmark för jaktens behov. Siktgata för jaktens behov får röjas och jaktpass får markeras med diskret skylt. I övrigt inskränker inte naturreservatet rätten till jakt och fiske i området.

8. Bränder, storm, översvämningar, insekts-/svampangrepp

Vid händelser som medför att stora mängder träd dör och/eller faller omkull vid till exempel storm, insektsangrepp eller översvämning gäller följande: död ved av lövträd och tall lämnas

inom området, men veden får vid behov flyttas till annat skötselområde eller om det är stora mängder till annat naturreservat. Om dessa händelser medför mycket stora mängder ris och toppar får delar av dessa tas ut. Eftersom det främsta syftet med naturreservatet inte är att skapa multnande ved av gran kan angrepp av insekter som riskerar att medföra betydande skada på grannfastighet åtgärdas genom borttransport, barkning eller motsvarande av gran.

9. Barnperspektivet

Området ska genom information, stig och rastplats med mera vara tillgängligt för både barn och vuxna.

10. Utmärkning

Reservatsgränsen ska märkas ut vilket innebär att gränsmärken målas på träd och på stolpar som slås ned i marken. Gränsmärkena ska placeras så att det går att se från ett märke till nästa. Vid gränsmarkering i skogsmark ska i gränslinjen, med 0,5 m på vardera sidan reservatsgränsen, röjas en tydlig gata. Denna gata får vid behov underhållas av förvaltaren. De träd som avverkas i gränsgatan tillfaller fastighetsägaren som också själv får ta vara på dem eller låta dem ligga kvar. Reservatsgräns som sammanfaller med fastighetsgräns ska underhållas som fastighetsgräns på sedvanligt sätt. Reservatsgräns utmed väg placeras utanför vägområdet så att vägunderhållet inte påverkas av reservatet.

11. Sammanfattning och prioritering av skötselåtgärder

Tabell 4. Sammanfattande prioritering av skötselåtgärder

Skötselområde	Naturtyp	Prioritet 1-3
1	Gynna ädellöv genom punktsatser som ringbarkning, frihuggning, veteranisering	1
2	Avverkning av gran samt röjning av gran och björk	2
3	Lägga igen diken och dämna, röja gran	2
4	Fräsning, bete och gynna insekter genom anläggning av jordblottor	3
5	Anläggning av friluftsanordningar	3
Samtliga	Röja ung gran	3
Samtliga	Gränsmarkering	1
Samtliga	Information om reservatet	1

Prioritet: 1=Högst, 2=Hög, 3=Lägre

12. Förvaltning, tillsyn och uppföljning

Länsstyrelsen är ansvarig för att skötseln av reservatet följer fastställd skötselplan. Detta inkluderar dokumentation och uppföljning av utförda åtgärder. Länsstyrelsen har även ansvar för den operativa tillsynen i naturreservat enligt 26 kap. miljöbalken genom att övervaka att föreskrifter, dispenser och tillstånd följs.

Uppföljning av bevarandemålen ska ske i enlighet med en uppföljningsplan för länets alla skyddade områden som framöver kommer att fastställas av Länsstyrelsen.

Uppföljning av utförda åtgärder och av bevarandemålen ligger till grund för en utvärdering av:

- om syftet med reservatet har uppnåtts,
- om bevarandemål och gynnsamt tillstånd uppnåtts i reservatet,
- om skötselmetoder behöver förändras,
- om en revidering av skötselplanen behövs.

